

RECHABICI

świadełstwo Hieronima z Kardii, mówiąc o ascetyzmie dawnych → Nabatejczyków u schyłku IV w. prz. Chr.; świadełstwo to przypomina Jr 35 i akcentuje zakaz picia wina; trudno wykazać związek między R. a Nabatejczykami, mogły jednak istnieć paralele bibl., dotyczące zwł. ascetyzmu, z in. grupami rel. osiadłymi w pd. Zajordaniu; wg *Miszny (Taan 4,5)* „synowie Jonadaba syna Rekaba” mieli określony dzień roku, gdy przynosili drewno do ołtarza świątyni; zapewne pochodzili oni od koczowniczych R., ale tworzyli odrębną rel. grupę.

E. Meyer, *Die Israeliten und ihre Nachbarstämme*, HI 1906, Da 1967, 400-409; L. Gautier, *Etudes sur la religion d'Israël*, La 1927, 104-129; H. Schmökel, *Jahwe und die Fremdvölker*, Br 1934, 212-222; K.H. Keukens, *Die rekabitischen Hausklaven in Jeremia 35*, BZ 27(1983) 228-235; S. Abramsky, EJ XVII (2006²) 143-144.

Antoni Tronina

RECHENBERG ADAM, ur. 7 IX 1642 w Leubsdorf (Saksonia), zm. 22 X 1721 w Lipsku, teolog luteranski.

Od 1661 studiował na uniwersytecie w Lipsku; 1664 został bakałarzem, 1665 uzyskał magisterium z nauk filoz., 1666 habilitację; od 1677 wykładał język łac., gr. i historię; 1678 uzyskał licencjat z teologii, 1699 doktorat z teologii oraz objął prebendę w kapitule miśnieńskiej; od 1705 był seniorem nacji miśnieńskiej na uniwersytecie, a 1716 seniorem konwiktów miśnieńskich; uczestniczył w reorganizacji uniwersyteckiej w Lipsku i 1681-89 był jego rektorem; pełnił także funkcję wicekanclerza i dziekana wydziału filoz. oraz teologicznego.

Badania nauk R. skupiały się gł. na problematyce z zakresu historii Kościoła; w tzw. sporze terministycznym (określony okres czasu łaski ofiarowany przez Boga grzesznikowi do nawrócenia) bronił poglądów diakona J.G. Bösego; od czasu małżeństwa z Susanną Cathariną, najstarszą córką Ph.J. → Spenera, stał się zwolennikiem → pietyzmu.

R. jest autorem ponad 80 pism; do najważniejszych z nich należą: zarys historii Kościoła *Summarium historiae ecclesiasticae in usum studiosae iuventutis* (L 1697; do 1789 wielokrotnie wznawiany), leksykon bibl.-teol. *Hierolexicon reale hoc est biblico-theologicum et historico-ecclesiasticum* (L 1714), zbiory rozpraw z zakresu historii i polityki *Liber memorialis praelectionum historicarum* (L 1691) oraz *Dissertationes historico-politicae* (L 1698, 1715), opracowania z zakresu filozofii *Lineamenta philosophiae civilis de imperii regimento* (L 1701), a także *Bibliae*, teologii oraz historii Kościoła *Exercitationes in NT, historiam ecclesiasticam et literariam* (L 1707) i *Concordia pia et unanimes consensu repetita Confessio Fidei et Doctrinae electorum, principum et ordinum Imperii, atque eorum theologorum qui Augustanam Confessionem amplectuntur* (L 1719); R. był także współredaktorem wielu wydań dzieł Ojców Kościoła, NT i ksiąg symbolicznych.

J.A. Wagenmann, ADB XXVII 756-757; H. Leube, *Orthodoxie und Pietismus. Gesammelte Studien*, Bf 1975; S. Siebert, BBKL VII 1458-1459; J. Wallmann, RGG VII (2004⁴) 83; A. Gössner, *Der Terministische Streit. Vorgeschichte, Verlauf und Bedeutung eines theologischen Konflikts an der Wende vom 17. zum 18. Jahrhundert*, BHTh 158, T 2011 (passim).

Stanisław Józef Koza

„RECHERCHES de THÉOLOGIE ANCIENNE et MÉDIÉVALE”, „Recherches de théologie et de philosophie médiévales. Forschungen zur Theologie und Philosophie des Mittelalters” (od 1997), półrocznik, do 1957 kwartalnik, zał. 1929 przez benedyktynów B. → Capellego i O. Lottina, wydawany przez opactwo → Mont-César w Leuven, a od 1997 przez Thomas-Institut uniwersytecki w Kolonii i De Wulf-Mansion Centrum przy Katholieke Universiteit Leuven; 1929-40 i 1946-96 ukazywał się dodatek „Bulletin de théologie ancienne et médiévale”; celem periodyku było podejmowanie zagadnień z zakresu historii teologii zach. od epoki Tertuliana do Soboru Tryd.; od 1965 red. H. Bascour, rozszerzywszy płaszczyznę poszukiwań nauk. na rel. myśl zach. – od Ojców Apost. aż do zakończenia Soboru Tryd., zapraszał autorów podejmujących zagadnienia teol. oraz filoz. (→ filozoficzne czasopisma II B 1, 1°) dotyczące tego okresu; teksty są publikowane w nar. języ-

kach autorów (głównie franc., ang. i niem.); każdy tom zawiera recenzje, a raz do roku drukowany jest biuletyn bibliogr. wg klucza: autorzy, doktryna i manuskrypty.

C. Testore, ECat X 605; G. Michiels, *Deux périodiques jubilaires, w: Sapientiae doctrina. Mélanges de théologie et de littérature médiévales offerts à dom Hildebrand Bascour*, P 1980, 437-478; tenże, *Catholicisme* XII 561.

Zbigniew Krzyszkowski

RECHOWICZ MARIAN bp, ur. 4 IX 1910 w Husiatynie, zm. 28 IX 1983 w Lublinie, historyk Kościoła.

Po studiach filoz.-teol. 1928-33 w seminarium duch. i na uniwersytecie w Lwowie przyjął święcenia kapł.; 1933-38 był prefektem w szkołach średnich oraz duszpasterzem w Strusowie, Tarnopolu i Lwowie (parafia św. Elżbiety), 1938 prefektem w seminarium duch. we Lwowie, asystentem w Katedrze Historii Kościoła w Polsce i na Rusi na Wydz. Teologii uniwersyteckich w Lwowie; 1941 w ramach tajnego nauczania uzyskał (pod kierunkiem J. Umińskiego) doktorat na podstawie rozprawy *Działalność reformistyczna i misyjna metropolity Władysława Rutskiego 1573-1637*; podczas okupacji kontynuował wykłady w seminarium duch., zangażował się w tajne nauczanie i duszpasterstwo; 1945 podjął pracę w lwowskim seminarium duch. przeniesionym do Kalwarii Zebrzydowskiej (rozwiązane 1950); wykładał tam historię Kościoła, pełniąc jednocześnie funkcję starszego asystenta na Wydz. Teologii UJ; 1948 habilitował się na podstawie rozprawy *Pojóżejskie Seminarium Generalne obrządku łacińskiego w dawnej Galicji 1790-1819*; po jej zatwierdzeniu 1956 przez ministerstwo został prof. nadzwyczajnym, a 1957 zwyczajnym; od 1950 pracował na Wydz. Teologii KUL, pełniąc funkcje: kierownika Katedry Historii Staroż. Kościoła oraz od 1964 Katedry Historii Kościoła w Średniowieczu, wykładowcy historii Polski na Wydz. Nauk Human., kierownika Sekcji Teologii Pastoralnej, do 1973 Katedry Liturgiki, 1952-56 prodziekana, 1956 dziekana Wydz. Teologii, 1957-65 prezesa Tow. Naukowego KUL i Tow. Przyjaciół KUL, 1965 i 1967-73 kierownika Instytutu Historii Kościoła, 1956-65 rektora KUL; R. zmagał się z represyjnymi decyzjami władz PRL, zmierzającymi do ograniczenia rozwoju uczelni (m.in. przez wycofanie pozwolenia na rozbudowę, nałożenie podatku dochodowego, blokadę kont, odebranie prawa nadawania doktoratów i habilitacji na Wydz. Humanistycznym, zawieszenie filologii obcych, poddanie KUL pod jurysdykcję Urzędu do Spraw Wyznań); 1956 doprowadził do utworzenia na Wydziale Teol. Instytutu Muzykologii Kośc., 1957 – Studium Teologii dla Zakonnicy i Świeckich (kurs zwyczajny B), 1959 – Instytutu Bibl., 1964 – Instytutu Historii Kościoła; podzielił Wydz. Filozofii Chrześc. na 4 sekcje: Filozofii Teor., Filozofii Prakt., Psychologii i Filozofii Przyrody; powołał do istnienia zakłady międzywydz.: → Instytut Geografii Historycznej Kościoła w Polsce, → Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, Międzywydziałowy Zakład Historii Kultury w Średniowieczu (do 1973 kierował tym zakładem); 1958 uzyskał zgodę na wydawanie → „Zeszytów Naukowych KUL”, a 1959 → „Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych”; nawiązał kontakty z zagr. ośrodkami nauk. we Fryburgu Szwajc., Leuven, Nijmegen, Oksfordzie, Cambridge; przyczynił się do włączenia KUL do międzynarod. stowarzyszeń akademickich Federacji Międzynar. Uniwersytetów Kat. (1958) i Association Internationale de Universités (1960). Ponadto brał udział w przygotowaniu obchodów 1000-lecia chrześcijaństwa w Polsce i 50-lecia istnienia KUL; 1968 był delegatem KUL na międzynarod. kongresie uniwersytetów kat. w Rzymie; przyczynił się do powstania kół Tow. Przyjaciół KUL za granicą, gł. w Stanach Zjedn., Kanadzie, Belgii i Holandii; 1958 otrzymał doktorat h.c. uniwersytetu kat. w Lille; 1964 został członkiem International Association of University Presidents, a 1978 odznaczono go Medalem za Zasługi dla KUL.

W 1962 uzyskała godność kanonika lwowskiej kapituły metropol. z siedzibą w Lubaczowie; 1973 (po śmierci bpa J. Nowickiego) sprawował urząd wik. kapitulnego, nast. administra-